

สภาพและกระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชน
ตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ*

OPERATING CONDITIONS AND PROCESSES OF SOCIAL ENTERPRISE
TOWARD YOUTH DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH
THE NATIONAL YOUTH POLICY

ทวนทอง เจริญสม, สุพจน์ ทรายแก้ว, ชัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย

Thuanthong Charoensom, Supot Saikaew, Chamaiphorn Thanomsridechchai

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Corresponding Author E-mail: thuanthongsom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ กระบวนการและข้อเสนอแนะ
แนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ
ในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสำรวจเอกสารและการสัมภาษณ์
เชิงลึก เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์
เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพของกิจการเพื่อสังคม มีการสร้างกลุ่มในระบบโรงเรียน
เพื่อทำงานร่วมกัน รู้จักการแบ่งปัน แต่อย่างไรก็ตามกิจการเพื่อสังคมยังดำเนินการโดย
ภาคเอกชนเพราะหลักเพื่อนำผลกำไรไปใช้ในแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สำหรับใน
กรุงเทพมหานครมีการจัดตั้งสภาเด็กตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การ
เชื่อมโยงเครือข่าย การจัดหาพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์และตั้งองค์กรภายนอกเข้ามา
มีส่วนร่วม (2) กระบวนการดำเนินงานมีกระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมใน
การพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติทั้งสิ้น 8 กระบวนการดำเนินงานและ
(3) ข้อเสนอแนะ พบว่า ประกอบด้วยข้อเสนอแนะบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนา
เยาวชน เช่น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของเยาวชน มีการกระจายการบริการทาง
การศึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทกิจการเพื่อสังคม
ในการพัฒนาเยาวชน พบว่า ให้องค์กรภาครัฐ หน่วยงานอื่นๆ และท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท
มากขึ้นและอบรมแกนนำในการดำเนินงานบทบาทกิจการเพื่อสังคม

คำสำคัญ: บทบาท; กิจการเพื่อสังคม; การพัฒนาเยาวชน; นโยบายเยาวชนแห่งชาติ

* Received June 17, 2020; Revised August 4, 2020; Accepted September 22, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the condition process and suggesting the guidelines and roles of social enterprise in child and youth development according to national policy in Bangkok. This study was a qualitative research using document research and in-depth interview. Research tools were in-depth interview; additionally, data analysis was undertaken by content analysis. Research results unveiled that. (1) The condition of social enterprise builds groups in school system so as to work together and know about sharing from schools into community. However, social enterprise was still operated by private sector with an aim for getting profits to solve problems and develop community. As for Bangkok, there was an establishment of Children and Youth Council of Bangkok according to National Economic and Social Development Plan by connecting networks, providing creative areas, and drawing exterior organizations to participate in this project. (2) Operation process had the operation of social enterprise to develop children and minors according to national policy with 8 operational processes. (3) As for recommendation, it was necessary that social enterprise for child and youth development played a role in supporting developing minors' skills, distributing education services, and setting up more activities. Regarding recommendation for improving the role of social enterprise in child and youth development, government and private agencies and other departments should take more responsibility in developing children and minors and train the mainstay in role operation of social enterprise.

Keywords: Role; Social Enterprise; Development Youth; National Youth Policy

บทนำ

ปัจจุบันแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีสำนึก

ความเป็นพลเมือง กล่าคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตยและมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) โดยประเทศไทยได้มีการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้สอดคล้องกับช่วงระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งนั้นจุดเน้นของแผนจะแตกต่างกันไปแต่ละช่วงสมัย เช่น ในช่วง พ.ศ.2550 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ.2550-2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีลงมาที่สืบเนื่องมาจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยเรื่องโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็กเช่นเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานและจากข้อมูลดังกล่าวได้มีการขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของกลุ่มข้างต้นให้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลเริ่มตระหนักในความไม่สมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยความเจริญทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองทำให้รัฐบาลมีการจัดให้มีการจัดทำนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เพื่อมีเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนโดยนโยบายเป็นกรอบแนวคิดกว้างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานและปฏิบัติการ

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนมีจำนวนมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพครอบครัว การพัฒนาประเทศในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมยังส่งผลให้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนเปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนจึงได้รับการเลี้ยงดูจากพี่เลี้ยงตามสถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนและพบว่าผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็กเล็กยังขาดทักษะในการดูแลให้บริการเด็กด้านสุขภาพอนามัย การพัฒนาจิตใจและการให้คำปรึกษาครอบครัว (กฤษณา รอดมา, 2550) การพัฒนาคุณภาพของประชากรที่สำคัญคือ การพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทางด้านโครงสร้างของสังคมและเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศที่ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเพื่อเป็นมาตรฐานสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย (มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, 2544) เช่นเดียวกับการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (Corporate Social Responsibility) มิได้จำกัดว่ากิจการที่กล่าวถึงจะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ในภาคธุรกิจเท่านั้น เช่น มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นองค์กรสาธารณกุศลที่มุ่งมั่นทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริม

การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส (เครือข่ายจิตอาสา, 2559) นอกจากนี้ยังมีสภาองค์การพัฒนาคเด็กและเยาวชนอีกด้วยและในปัจจุบันมีภาคเอกชน หน่วยงาน องค์กร กลุ่ม และชมรมจำนวนมากได้ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ทั่วประเทศ (สภาองค์การพัฒนาคเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2559) ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาเด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น โครงสร้างประชากร รูปแบบครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนย้ายประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากิจการเพื่อสังคมกับการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการวิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนานโยบายที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมให้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอันประกอบด้วย (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) เอกชนและ (3) สถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 ท่าน โดยทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งหน่วยงานภาครัฐได้แก่ (1) กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ (2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและ (3) สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจ

และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ส่วนภาคเอกชนได้แก่ (1) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (2) องค์กรช่วยเหลือเด็กและ (3) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก สำหรับสถาบันการศึกษาได้แก่ (1) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลและ (3) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งผ่านการตรวจความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องสภาพและกระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมซึ่งปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ การที่จะทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักการทำกิจกรรมเพื่อสังคมต้องเริ่มสร้างกลุ่มในระบบโรงเรียนที่จะทำงานร่วมกันให้รู้จักถึงการแบ่งปันระหว่างกลุ่มเพื่อนโดยเริ่มต้นจากในโรงเรียนไปสู่ชุมชน ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับช่วงวัยของเด็กและเยาวชน สิ่งเหล่านี้จะเป็นการหล่อหลอมอารมณ์และจิตใจให้มีความอ่อนโยนมากขึ้น ดังนั้นการทำกิจกรรมเพื่อสังคมต้องเริ่มต้นจากที่เด็กและเยาวชนที่สนใจตามความถนัดของตนเอง มุ่งเน้นถึงจุดเริ่มต้นของการกระทำมากกว่าผลสำเร็จเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามกิจการเพื่อสังคมเป็นกิจการที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนส่วนใหญ่ด้วยจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำผลกำไรไปใช้ในแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อมจะดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน สำหรับกรุงเทพมหานครจากการนำนโยบายพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ จึงทำให้มีแนวคิดการจัดตั้งสภาเด็กกรุงเทพมหานครตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและมีการเชื่อมโยงเครือข่าย ประสานงานร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่นให้เกิดแรงขับเคลื่อนอย่างครอบคลุม มีการจัดหาพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์และตั้งองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตามหากนำมาขยายผลในทุกเขตและผู้นำท้องถิ่นเห็นความสำคัญจะทำให้มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมี (1) การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเยาวชนในด้านการพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกัน (2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา (3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและ (4) การส่งเสริมและ

ระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนา

2. กระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ โดยกระบวนการดำเนินงานต้องมีการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการเพิ่มทักษะให้แก่เด็กและเยาวชน เริ่มต้นจากการให้แนวปฏิบัติที่เป็นกรอบสำหรับการสร้างองค์ความรู้และทักษะให้แก่ผู้ทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน ซึ่งปัจจุบันการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบและการจัดการเรียนรู้ต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีและผสมผสานสิ่งเก่าและสิ่งใหม่เข้าด้วยกัน นอกจากนี้แล้วกระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติต้องประกอบด้วย (1) มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมมีผู้รับประโยชน์และมีวิธีการที่สร้างสรรค์ในการเปลี่ยนแปลงและก่อประโยชน์อย่างชัดเจน (2) มีความยั่งยืนทางการเงิน (3) มีกระบวนการติดตามสังคมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีระบบการกำกับเป็นธรรมต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค (4) มีการคืนกำไรสู่สังคม (5) มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (6) ควรมีความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจโดยเปิดโอกาสให้เยาวชน ครอบครัว ชุมชนและบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจและได้รับประโยชน์จากผลกำไรของกิจการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของกิจการเพื่อให้กิจการเพื่อสังคมสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน (7) นำนโยบายเยาวชนแห่งชาติมาเป็นแนวทางในการนำสู่ภาคปฏิบัติอย่างชัดเจน (8) มีการสำรวจความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละเขตเพื่อกำหนดแนวทางให้ชัดเจนตรงกับความต้องการและ (9) มีการนำเครือข่ายชุมชน ภาคธุรกิจ เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้แล้วยังมีการทำงานโดยจัดตั้งเป็นคณะทำงาน/คณะอนุกรรมการเพื่อทำงานในประเด็นนั้นๆ มีการสร้างเสริมพลังและเครือข่ายเด็กและเยาวชนให้เป็นศูนย์รวมและเป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กเยาวชนในกระบวนการพัฒนาเท่าเทียมกับภาคส่วนอื่นๆ มีการสร้างกลไกแวดล้อม (ครอบครัว/ศาสนา/โรงเรียน/ชุมชน/สื่อ) ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัวให้มีคุณภาพ มีความอบอุ่น มีทักษะในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการดำเนินบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนโดยต้องเริ่มตั้งแต่เป็นเด็กวัยเยาว์ก่อนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ให้นำหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนทั้งในมิติของการเรียนและกิจกรรม ควรมีรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การกำหนดแผนนโยบายหลักจะต้องมีการ

ออกแบบร่วมกันทั้งภาครัฐ สังคม รวมถึงเด็กและเยาวชนด้วย นอกจากนี้แล้วส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของเยาวชนให้มีโอกาสที่จะมีงานทำให้มากที่สุดและได้รับค่าจ้าง รวมถึงมีความเป็นอยู่ที่ดี ส่งเสริม แรงจูงใจและสนับสนุนให้มีการกระจายบริการทางการศึกษาแก่เยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวาง การสนับสนุนให้มีกิจกรรมด้านศาสนา จริยธรรมเพื่อเกิดเรียนรู้วินัย คุณค่าและความรับผิดชอบ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ควรสนับสนุนหรือส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรสนับสนุนให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและสามารถขยายองค์กรของสภาเด็กได้มากขึ้นและควรมีการพัฒนาหรือมีกลุ่มแกนนำและอบรมให้เป็นแกนนำในการดำเนินงานบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเพื่อต่อยอดในการดำเนินงานด้านกิจการเพื่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร: ต้องเริ่มสร้างกลุ่มในระบบโรงเรียนทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับช่วงวัยของเด็กและเยาวชน ต้องเริ่มจากจุดที่เด็กและเยาวชนสนใจตามความถนัด ที่สำคัญต้องมุ่งเน้นถึงจุดเริ่มต้นของการกระทำมากกว่าการทำให้สำเร็จเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการเริ่มต้น ทั้งนี้ในกรุงเทพมหานครจากการนำนโยบายพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจึงทำให้มีแนวคิดการจัดตั้งสภาเด็กกรุงเทพมหานครตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการเชื่อมโยงขยายเครือข่าย รวมทั้งประสานงานร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่นให้เกิดแรงขับเคลื่อนด้านเด็กและเยาวชนอย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของกิจการเพื่อสังคมคือ กิจการเพื่อสังคมมีความเชื่อมโยงกับสังคมโดยตรงเพราะเป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของสังคมมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง (เกวลิน มะลิ, 2557) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิศเรศ ศันสนีย์วิทย์กุล (2556) พบว่า นโยบายส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยนั้นมีสำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ในการกำหนดทิศทางของนโยบายและเป็นตัวกระทำที่สำคัญในการผลักดันนโยบาย ประเทศไทยได้เรียนรู้แนวคิดนี้จากยุโรปโดยเฉพาะประเทศอังกฤษซึ่งมีการดำเนินนโยบายส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมมายาวนานและเป็นรูปธรรมด้วยแนวคิดเชิงการปฏิรูปสังคมของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติที่สอดคล้องกับรัฐบาลในขณะนั้น

2. กระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ: กระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติประกอบด้วยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ความยั่งยืนทางการเงิน กระบวนการติดตามสังคม การคืนกำไรสู่สังคม ความโปร่งใสและ

สามารถตรวจสอบได้ ความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจ นำนโยบายเยาวชนแห่งชาติ มาเป็นแนวทางในการนำสู่ภาคปฏิบัติ การสำรวจความต้องการและการนำเครือข่ายชุมชน ภาคธุรกิจ เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้แล้วยังมีการทำงานโดยจัดตั้ง เป็นคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการเพื่อทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาภรณ์ พลประทีป (2556) พบว่า เครือซีเมนต์ไทย (เอสซีจี) และบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ได้แสดงถึงความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการทำกิจการเพื่อสังคมและ กิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเอสซีจีประยุกต์นโยบายกระบวนการผลิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ งานวิจัยของเอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์ (2554) พบว่า ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม โดยเชิญผู้มีประสบการณ์จากภาคส่วนต่างๆ ทั้ง ภาควิชาการ การบริหารจัดการ ผู้ประกอบการเพื่อสังคมเข้ามาเป็นคณะกรรมการและ ได้มีการเสนอร่างแผนแม่บทกิจการเพื่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson ได้ ชี้ให้เห็นถึงความต้องการกิจการเพื่อสังคมและลักษณะของกิจการเพื่อสังคมว่า โลกไม่ เพียงแต่ต้องการการประกอบธุรกิจโดยทั่วไปเท่านั้นแต่ยังต้องการผู้ประกอบการเพื่อสังคม (เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์, 2554) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Austin, J.E. et al. (2006) ศึกษาถึงหลักการของกิจการเพื่อสังคมงานเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงกรณีกิจการเพื่อสังคม ที่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม การเมืองและเศรษฐกิจ สำหรับคนยากจนหรือต่อคนเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ยัง กล่าวถึงนวัตกรรมที่สำคัญ ความเป็นผู้นำและองค์กร สัดส่วนที่มากขึ้นของกิจการเพื่อสังคม จะทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านทางสังคม ยกตัวอย่างเช่น การดำเนินกิจการของบริษัทประชา รัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัดซึ่งเป็นบริษัทที่ร่วมทุนโดยเอกชนชั้นนำของประเทศ เช่น หรุ แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส เป็นต้น ร่วมกันดำเนินกิจการตามแนวทางวิสาหกิจเพื่อสังคม ร่วมจัดการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตาม แนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ: สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการ พัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในกรุงเทพมหานครคือ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาภรณ์ พลประทีป (2556) พบว่า เอสซีจี (SCG) ได้เข้าไป มีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ จิตระดับและคณะ (2556) พบว่า เหตุผลที่เข้ามาทำงานที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นคำสั่งให้ ปฏิบัติหน้าที่ที่amarะยะหนึ่งแล้วจึงเริ่มสนใจและมีความต้องการทำงานต่อเองและจากการ วิเคราะห์เจตคติต่อการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชน

พบว่า ส่วนใหญ่มีเจตคติในระดับสูงและระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงได้แสดงทรรศนะที่สะท้อนให้เห็นทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้านเด็กและเยาวชนคือ ใ้ใจนำและทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนให้ได้ ด้วยความทุ่มเทและความเสียสละและสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา รอดมา (2550) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลต่อวิถีดำเนินงานโครงการบ้านร่วมพัฒนาเด็กซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาตินั้นจะได้ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลจะต้องมีการร่วมมือของเครือข่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคสังคมต้องร่วมมือกันจึงสามารถแก้ไขและดำเนินการกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงสภาพของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานว่ากิจการเพื่อสังคม ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีกระบวนการดำเนินงานแบบใดและข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนานั้นจะทำให้มีการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาบทบาทกิจการเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทและสามารถขยายองค์กรของสภาเด็กและเยาวชนได้มากขึ้น ควรมีการพัฒนาหรือมีกลุ่มแกนนำและอบรมให้เป็นแกนนำในการดำเนินงานในการพัฒนาเพื่อต่อยอดในการดำเนินงานด้านกิจการเพื่อสังคมให้มีความมั่นคงและเข้มแข็งและควรมีการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยชุมชนและครอบครัวตามบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วยจำเป็นต้องมีการบูรณาการทำงานทั้งภาครัฐและสังคมเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสำรวจสภาพปัญหาข้อเท็จจริงและนำมากำหนดเป็นนโยบาย ควรมีการออกนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีการประเมินผลนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจถึงปัญหา ตัวชี้วัดและนำนโยบายนั้นมา

พัฒนาปรับปรุงเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในอนาคตและควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาให้สอดคล้องกับแต่ละวัยเพราะแต่ละวัยย่อมมีความแตกต่างกันออกไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทกิจกรรมเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเป็นรายกรณีศึกษาของหน่วยงาน องค์กรที่มีบทบาทกิจกรรมเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทกิจกรรมเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนกับงานวิจัยในต่างประเทศ
4. ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีบทบาทกิจกรรมเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชนตามและ
5. ควรมีการศึกษาประเมินผลกระทบ ข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงานบทบาทกิจกรรมเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎณา รอดมา. (2550). *การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาเด็กตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ: กรณีศึกษาโครงการบ้านร่วมพัฒนาเด็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนาภรณ์ พลประทีป. (2556). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในประเด็นสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: เครือซีเมนต์ไทย (เอสซีจี) และบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ประเทศไทย จำกัด. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 3(1), 84-99.
- เกวลิน มะลิ. (2557). กิจกรรมเพื่อสังคมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 1(2), 104-112.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เจ. เอส. การพิมพ์
- เครือข่ายจิตอาสา. (2559). *มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน Children and Youth Development Foundation*. เครือข่ายจิตอาสา: งานอาสาสมัคร จิตอาสา.
- ประเสริฐ ประวัติรุ่งเรือง. (2555). การพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 1(1), 1-5.

- มูลนิธิเด็กก่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. (2544). 2 ทศวรรษแห่งการพัฒนาแม่และเด็ก. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็กก่อนในสลัม.
- สมพงษ์ จิตระดับและคณะ. (2556). *โครงการการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2559). *การก่อตั้ง*. สืบค้น 3 มีนาคม 2561, จาก <http://www.dordek.org/>.
- อิศเรศ คันสนีย์วิทย์กุล. (2556). การศึกษาวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมโดยใช้ตัวแบบเครือข่ายนโยบาย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 11(2), 39-57.
- เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์. (2557). โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจการเพื่อสังคม: กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศและการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจนิด้า*, 6(8), 1-29.
- Austin, J. et al. (2006). Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, or Both?. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1-22.